

Quản lý hoạt động hướng nghiệp theo chương trình Giáo dục Phổ thông 2018 ở các trường trung học cơ sở

Trịnh Thị Minh Hạnh*

*Học viên Cao học Trường ĐHSP, Đại học Thái Nguyên

Received: 2/3/2023 Accepted: 10/3/2023 Published: 16/3/2023

Abstract: Vocational activities for secondary school students have great significance and if done well, they will create a suitable human resource for society, creating a balance in the distribution of force "of the population. The article presents the management of vocational activities at secondary schools according to the 2018 General Education Program.

Keywords: Management, vocational activities, 2018 General Education Program, secondary schools

1. Mở đầu

Hoạt động hướng nghiệp (HĐHN) trong giáo dục (GD) đóng vai trò hết sức quan trọng là hệ thống các biện pháp tiến hành trong và ngoài nhà trường để giúp HS có kiến thức về nghề nghiệp và khả năng lựa chọn nghề nghiệp trên cơ sở kết hợp nguyện vọng, sở trường cá nhân theo nhu cầu lao động của XH. Vai trò chủ yếu của HĐHN là phát hiện, bồi dưỡng tiềm năng, sáng tạo của cá nhân theo nhu cầu lao động của xã hội. Vai trò chủ yếu của GDHN là phát hiện, bồi dưỡng tiềm năng, sáng tạo của cá nhân, giúp học sinh hiểu mình và hiểu yêu cầu của nghề, chuẩn bị tâm thế đi vào những nghề mà các thành phần kinh tế đang cần nhân lực, trên cơ sở đó đảm bảo sự phù hợp nghề cho mỗi cá nhân. HĐHN cho học sinh THCS có ý nghĩa rất to lớn và nếu làm tốt giáo dục hướng nghiệp thì sẽ tạo nguồn đào tạo nhân lực phù hợp cho XH, tạo ra sự cân bằng trong phân bố lực lượng dân cư.

Hoạt động hướng nghiệp theo Chương trình GDPT 2018 ở trường THCS là toàn bộ các hoạt động liên quan đến xây dựng và tổ chức thực hiện các nội dung hướng nghiệp cho HS THCS theo chương trình khung của Bộ GD&ĐT, giúp HS bước đầu hình thành năng lực ĐHNN, thực hiện phân luồng HS sau khi tốt nghiệp và góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện HS ở trường THCS. HĐHN theo chương trình GDPT 2018 là nội dung GD bắt buộc quy định trong Chương trình GDPT tổng thể năm 2018 của Bộ GD&ĐT. Nội dung này được hướng dẫn thực hiện tích hợp trong các môn học bắt buộc ở trường phổ thông và được xây dựng thành một HĐGD độc lập trong “Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp” được thực hiện từ lớp 1 đến lớp 12 nhằm hình thành và phát triển các năng lực chung và năng lực đặc thù

cho HS phổ thông được quy định trong Chương trình tổng thể 2018.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hiệu trưởng trường THCS với quản lý HĐHN theo chương trình GDPT 2018

Trong nhà trường THCS, Hiệu trưởng (HT) là người lãnh đạo đứng đầu tập thể sư phạm, chịu trách nhiệm về CLGD toàn diện của đơn vị mình phụ trách, là người tổ chức, điều khiển, KT&ĐG, xử lý mọi vấn đề phát sinh trong quá trình thực hiện HĐHN của nhà trường. Hiệu trưởng vừa thực hiện quản lý, vừa là người khích lệ, động viên tập thể sư phạm thực hiện tốt các nhiệm vụ hoạt động hướng nghiệp, thực hiện có hiệu quả các mục tiêu HĐHN đã đặt ra.

HT trường THCS là người trực “tiếp quản lý HĐHN của nhà trường, là người hướng dẫn GV, HS cụ thể hóa mục tiêu, nhiệm vụ HĐHN của nhà trường thành mục tiêu, chương trình HĐHN của tập thể HS.

HT trường THCS là người LKH, bố trí nhân sự làm công tác hướng nghiệp, lựa chọn những GV có đủ phẩm chất, năng lực thay thế HT thực hiện các nội dung của HĐHN. HT trường THCS chỉ “đạo GV thực hiện HĐHN và tiến hành KT&ĐG HĐHN.

Tóm lại HT trường THCS là người trực “tiếp chỉ đạo, lãnh đạo tập thể sư phạm nhà trường thực hiện các mục tiêu, nội dung chương trình HĐHN theo quy định của Bộ GD&ĐT cũng như chịu trách nhiệm toàn bộ về HĐHN của đơn vị mình.

2.2. Nội dung quản lý HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS

2.2.1. Lập kế hoạch tổ chức HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS

Lập kế hoạch là chức năng rất quan trọng đối với mỗi nhà quản lý vì nó liên quan tới việc lựa chọn

mục tiêu và chương trình hành động trong tương lai. LKH là chức năng đầu tiên trong 4 chức năng quản lí. LKH HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS là tập hợp những hành động của người HT được sắp xếp một cách khoa học, gắn với các điều kiện thực tế để đạt được mục tiêu hướng nghiệp đã đề ra. Để tiến hành lập kế hoạch tổ chức HĐHN, Hiệu trưởng trường THCS cần phải:

+ Phân tích hiện trạng GDHN của nhà trường, bao gồm xác định các điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội, thách thức, các điều kiện con người, tài chính, CSVC, phối hợp các lực lượng tham gia HĐHN. Từ đó quản lý HĐHN mới có cơ sở đưa ra các giải pháp quản lí phù hợp.

+ Xác định nhu cầu hướng nghiệp của HS thông qua việc điều tra bằng bảng hỏi, phỏng vấn, tọa đàm... từ phía nhà trường, GV, HS, phụ huynh HS...

+ Nghiên cứu các quy định về GDHN của Chính phủ, của Bộ GD&ĐT, chiến lược phát triển giáo dục, các quy định hướng dẫn thực hiện HĐHN ở trường THCS để xây dựng kế hoạch HĐHN.

+ Xây dựng các nguồn lực HĐHN: nhân lực, tài chính, tài liệu, CSVC, trang thiết bị, phương thức tổ chức, phối hợp các nguồn lực để đạt mục tiêu GDHN.

Hiệu “trường trường THCS xác định cụ thể và rõ ràng kế hoạch thực hiện HĐHN của nhà trường. LKH còn giúp các trường THCS có kế hoạch, biện pháp đối phó kịp thời với sự thay đổi của môi trường giáo dục; đề ra được các phương án tối ưu để phối hợp với các nguồn lực và tạo ra sự thống nhất ý chí, hành động của các tác nhân hướng nghiệp vào việc thực hiện mục tiêu chung của GDHN. LKH còn tạo cơ sở ban đầu rất quan trọng cho việc thực hiện các chức năng tổ chức, chỉ đạo, KT&ĐG đối với HĐHN. Thiết kế hợp lí, logic, khoa học và phù hợp với điều kiện thực tế về các nguồn lực và các tác động từ bên ngoài là cơ sở ban đầu rất quan trọng mang tính định hướng và quyết định sự thành công của quản lí HĐHN ở trường THCS.

2.2.2. Tổ chức thực hiện HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS

Tổ chức thực hiện HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS là thực hiện quy trình thiết kế bộ máy sắp xếp, sử dụng và phát triển các nguồn lực. Tổ chức tốt chức năng tổ chức sẽ thiết kế, hoàn thiện được bộ máy quản lí và xác định được cơ chế vận hành, phối hợp giữa các bộ phận thực hiện nhiệm vụ hướng nghiệp một cách hợp lí, khoa học. Từ “đó, phát huy cao nhất khả năng của mỗi cơ

sở GD, mỗi cá nhân và mỗi tác nhân trong HĐHN; đồng thời tạo ra được sự thống nhất và hợp tác chặt chẽ giữa các cá nhân, các bộ phận, các nguồn lực và các tác nhân vào việc thực hiện mục tiêu và nhiệm vụ của HĐHN. Trong quá trình thực hiện kế hoạch, chương trình HĐHN, có thể xảy ra những tình huống ngoài dự kiến của kế hoạch, việc tổ chức lại các nguồn lực sẽ giúp điều chỉnh các kế hoạch một cách kịp thời để đạt được mục tiêu.

Các nội dung cụ thể trong chức năng tổ chức chức năng bao gồm: Xây dựng lực lượng tham gia HĐHN trong nhà trường thông qua việc thành lập Ban hướng nghiệp và giao nhiệm vụ cho Ban hướng nghiệp xây dựng các kế hoạch và hành động cụ thể thực hiện HĐHN; Phân công nhiệm vụ cụ thể cho các thành viên trên cơ sở đánh giá được năng lực, phẩm chất của từng thành viên trong Ban hướng nghiệp. Thống nhất mục tiêu, nội dung, phương thức thực hiện HĐHN; Phối hợp với các lực lượng GD khác trong và ngoài nhà trường cùng tham gia HĐHN.

Như vậy có thể khẳng định, việc thực hiện chức năng tổ chức là hết sức cần thiết vì nó có ảnh hưởng mang tính quyết định đến sự thành bại của việc thực hiện kế hoạch HĐHN.

2.2.3. Chỉ đạo thực hiện HĐHN theo Chương trình GDPT 2018 ở trường THCS

Chỉ đạo thực hiện HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường là quá trình tác động có chủ đích, có ảnh hưởng của CBQL hướng nghiệp tới hành vi, thái độ của những người thực hiện HĐHN nhằm biến những yêu cầu chung của HĐHN thành nhu cầu của cán bộ, GV, HS và những đối tượng khác tham gia HĐHN. Trên cơ sở đó, động viên và khích lệ mọi người tích cực, chủ động và tự giác phát huy tối đa khả năng để thực hiện và hoàn thành nhiệm vụ hướng nghiệp với chất lượng cao. Đồng thời giám sát, điều chỉnh và hỗ trợ mọi đối tượng quản lí thực hiện các nhiệm vụ được giao; ra các quyết định quản lí và thúc đẩy các HĐHN phát triển. Trong quá trình chỉ đạo thực hiện các HĐHN, hiệu trưởng trường THCS sẽ:

Lãnh đạo các đơn vị cần chỉ đạo tập thể sư phạm nhà trường học tập, nghiên cứu HĐHN trong chương trình GDPT 2018 và các văn bản hướng dẫn của Bộ GD&ĐT về thực hiện chương trình GDHN theo chương trình GDPT 2018.

Chỉ đạo đối với việc thành lập Ban hướng nghiệp, chỉ đạo việc xây dựng kế hoạch HĐHN của đơn vị và hướng dẫn thực hiện.

Chỉ đạo quán triệt thực hiện tốt các mục tiêu

HĐHN theo Chương” trình GDPT 2018 ở trường THCS.

Chỉ đạo thực hiện các nội dung của HĐHN theo Chương trình GDPT 2018 ở Trường THCS (Chỉ đạo hoạt động tìm hiểu nghề nghiệp cho HS, bao gồm việc tổ chức thực hiện các nội dung tìm hiểu nghề nghiệp cho HS ở từng khối lớp và các hoạt động trải nghiệm nghề nghiệp; Chỉ “đạo hoạt động rèn luyện phẩm chất, năng lực phù hợp với ĐHNN của HS (khảo “sát hứng thú nghề nghiệp, khảo sát đánh giá phẩm chất năng lực của học sinh, đánh giá năng lực, phẩm chất, hứng thú nghề của HS và việc rèn luyện phẩm chất, năng lực đáp ứng yêu cầu của nghề); Chỉ “đạo hướng dẫn HS lựa chọn hướng nghề nghiệp và LKH học tập theo ĐHNN (tư vấn nghề cho HS và giúp HS LKH học tập theo ĐHNN và quyết định hướng đi sau khi tốt” nghiệp THCS.

Chỉ đạo GV lựa chọn, sử dụng, vận dụng phối hợp các phương thức tổ chức HĐHN theo chương trình GDPT 2018 phù hợp với các điều kiện trường THCS và điều kiện địa phương.

Chỉ đạo hoạt động KTĐG kết quả HĐHN cho HS theo Chương” trình GDPT 2018 ở Trường THCS.

Chỉ đạo phối hợp các lực lượng GD trong và ngoài nhà trường thực hiện HĐHN theo chương trình GDPT 2018.

Chỉ đạo việc cấp kinh phí, CSVC phục vụ cho HĐHN theo chương” trình GDPT 2018.

Chỉ đạo tổng kết quá trình thực hiện HĐHN, nhận xét, đánh giá, rút kinh nghiệm.

2.2.4. Kiểm tra, đánh giá HĐHN theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS

Trong quá trình quản lý hướng nghiệp, việc thực hiện chức năng KTĐG là rất cần thiết nhằm xem xét các HĐHN ở các cơ sở GD, các bộ phận và cá nhân thực hiện HĐHN có phù hợp với nhiệm vụ đã đề ra trong kế hoạch HĐHN hay không. Xem xét những mặt mạnh, hạn chế và nguyên nhân của những hạn chế trong quá trình tổ chức HĐHN để kịp” thời điều “chỉnh quyết định quản lí; xem xét tình hình thực hiện kế hoạch HĐHN có phù hợp với các nguồn lực hiện có của cơ sở GD. Có căn cứ để đưa ra và hoàn thiện các quyết định quản lí, đồng thời có cơ sở để đánh giá mức độ phù hợp của các quyết định quản lí đối với hướng nghiệp. Qua “đó, điều chỉnh kịp thời đối với những quyết định quản lí chưa phù hợp và kém hiệu quả trong thực tiễn và có biện pháp hỗ trợ kịp thời khi cần” thiết.

Cần xây dựng các tiêu chuẩn, phương pháp KTĐG HĐHN, đánh giá HĐHN một cách thường xuyên và

theo định kỳ; thông qua đánh giá của giáo viên và HS; phối hợp các phương pháp đánh giá HĐHN. Hiệu trưởng cần tiến hành kiểm tra các nội dung sau: KT ĐG công tác LKH thực hiện HĐHN theo chương trình GDPT 2018 của GV; KTĐG thực “hiện các nội dung HĐHN theo từng khối lớp của GV (kiểm tra hoạt động tìm hiểu nghề nghiệp; kiểm tra hoạt động rèn luyện phẩm chất, năng lực phù hợp với ĐHNN; kiểm tra lựa chọn hướng nghề nghiệp và LKH học tập theo ĐHNN.

Trong quá trình KT, Hiệu trưởng cần chỉ ra những kết quả đã thực hiện tốt và những điểm còn tồn tại, giúp giáo viên nâng cao hiệu quả công việc.

Các quá “trình trên có mối quan hệ mật thiết với nhau, tạo tiền đề và thúc đẩy lẫn nhau cùng thực hiện tốt các mục tiêu của HĐHN.

HĐ KTĐG HĐHN theo chương trình GDPT 2018 là quá trình thu thập và trao đổi thông tin nhằm xem xét, đánh giá các HĐHN theo đúng kế hoạch về tiến độ, kết quả và chất” lượng dự kiến. ĐG không chỉ thực “hiện ở thời điểm cuối cùng của mỗi giai đoạn giáo dục mà trong cả quá trình. ĐG ở những thời điểm cuối mỗi giai đoạn sẽ trở thành khởi điểm của một giai đoạn GD tiếp theo với yêu cầu cao hơn, chất lượng mới hơn trong cả quá” trình HĐHN.

3. Kết luận

Quản lý HĐHN theo Chương trình GDPT 2018 ở trường THCS là quá trình người quản lí (Hiệu trưởng) thực hiện các chức năng cơ bản của quản lí là: LKH, tổ chức thực hiện, chỉ đạo thực hiện và KTĐG HĐHN của tập thể sư phạm nhà trường. Quản lí HĐHN theo Chương trình GDPT 2018 ở trường THCS chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố chủ quan và khách quan Đây là cơ sở quan trọng để tác giả tiếp tục thực hiện nghiên cứu thực trạng cũng như đề xuất biện pháp. Quản lí HĐHN theo Chương trình GDPT 2018 ở trường THCS đáp ứng yêu cầu chương trình GDPT mới.

Tài liệu tham khảo

1. Đặng Danh Ánh (2010), “*Giáo dục hướng nghiệp ở Việt Nam*”, Nhà xuất Văn hóa thông tin. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2011), “*Điều lệ trường THCS, trường THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học*” (Thông tư số 12/2011/TT-BGDĐT ngày 28/3/2011) Hà Nội.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2013), “*Giáo dục hướng nghiệp qua giáo dục nghề phổ thông*”, NXB ĐHQG Hà Nội.